

rarijskih odnosa između gradova većega i manjega centraliteta. Nadalje, mnogi se članci u ovom zborniku temelje na analizi notarskih spisa. Iako bilježničke knjige srednjovjekovne Istre nisu ni približno brojne koliko one dalmatinske, ipak postoji nemalen broj takvih izvora koji strpljivo čeka istraživače u raznim sjevernojadranskim arhivima. Zasad je objavljeno nekoliko notarskih knjiga Pirana, za što je zaslužna Darja Mihelič, te jedna buzetska (Mirko Zjačić, „Notarska knjiga Martina Sotolića [Registrum imbreviaturarum Martini Sotolich notarii Pinquentini] 1492.-1517. godine“, *Monumenta historico-iuridica Slavorum Meridionalium*, 18, 1979., 295-507) i jedna labinska (Elvis Orbančić – Zoran Ladić, *Knjiga labinskog bilježnika Bartolomeja Gervazija [1525.-1550.]*, Pazin 2008.), a u pripremi su publikacije porečke (Elvis Orbančić – Zoran Ladić, *Antun de Teodoris, 1433. – 1487.*) i starije buzetske notarske knjige (Josip Banić, *Ivan Nikola de Oderzo, 1457. – 1462.*). Svaka nova objava srednjovjekovnih notarskih spisa nesumnjivo će uvelike pridonijeti razvoju istarske medievistike jer je riječ, kao što zorno prikazuje ovdje prikazano izdanje, o prvorazrednim povijesnim izvorima.

Josip Banić

***Barbanski zapisi*, sv. 2., zbornik radova znanstvenog skupa *Barban i Barbanština od prapovijesti do danas*, ur. Slaven Bertoša, Barban: Općina Barban, 2014., 265 str.**

U veljači 2014. objavljen je drugi svezak *Barbanskih zapisa* koji objedinjuje radove sa znanstvenoga skupa *Barban i Barbanština od prapovijesti do danas* održanoga u sklopu 3. Memorijala Petra Stankovića *Barban u srcu*. Zbornik započinje uvodnim riječima načelnika Denisa Kontošića (9-12), predgovorom glavnoga urednika Slavena Bertoše (13-14) te programom održanih predavanja (15-18). Radovi su tematski raznoliki, recenzirani su i svrstani u kategorije izvorni znanstveni članak (8), pregledni rad (1), pregledni članak (3) te stručni članak (3).

Prvi je rad „Crkva Sv. Jakova u Barbanu“ (19-42) Josipa Šikličića, u kojemu autor donosi detaljnu arhitektonsku analizu toga malenoga gotičkog zdanja te analizu ciklusa zidnoga oslika koji prikazuje legendu o hodočascima sv. Jakovu u Compostelu. Jedinствена je, zaključuje autor, kompozicija

Bogorodice koja predstavlja spoj dvaju ikonografskih motiva, zapadnjačkoga tipa Bogorodice zaštitnice s plaštem i bizantskoga tipa stojeće Bogorodice koja u molitvi diže ruke, a na prsima nosi lik Krista.

Članak Alojza Štokovića osvrće se na vizitaciju puljskoga biskupa Alvisa Marcella na području Galižane, Filipane i Barbana od 1657. do 1659. (43-56). Puljska se biskupija prostirala na području dviju država pa utvrđivanje stvarnoga stanja na terenu, kao obvezu proizišlu iz odredbi Tridentškoga koncila, nije bilo lako provesti. Slaven Bertoša se u članku „Barbanske čete“ (57-68) bavio analizom podataka o toj staroj ustanovi. Prve vijesti o postojanju četa na Barbanštini nalaze se u terminacijama obitelji Loredan iz druge polovice XVII. stoljeća, a zadržale su se do početka XIX. stoljeća.

„Barban i Barbanština u Franciskanskom katastru“ (69-84) rad je Antona Percana. Nastao početkom XIX. stoljeća, Franciskanski je katastar rezultat prvoga sustavnoga geodetskog mjerenja zemljišta u ovim krajevima, a karte koje su se nadopunjavale tijekom dvaju stoljeća još su u uporabi. Pisano i kartografsko gradivo donosi podatke o izgledu kaštela Barbana i okolnih naselja, podatke o vlasnicima, poljoprivrednim kulturama, klasi zemljišta i slično. Autor zaključuje da je najveći posjednik u Barbanu bio kanonik Petar Stanković te donosi i pregled nekretnina u njegovu vlasništvu.

Miroslav Bertoša bavio se pismima Petra Stankovića u rukopisnom fondu Accademije dei Concordi u Rovigu, nastalima od 1804. do 1835. (85-94). Radi se o pet pisama različite tematike, fragmentima ogromnoga pisanog traga, koji bacaju više svjetla na ličnost toga svestranog Barbanca. Autor pretpostavlja da rukopisni fondovi skrivaju još mnogo njegovih pisama. Denis Kontošić u svom se članku bavi likom i djelom Petra Stankovića s posebnim osvrtom na njegove radove koji se tiču agronomije (95-130). Autor je iznio niz zanimljivih podataka o Stankovićevom podrijetlu, školovanju, radu i ostavštini, a zatim se osvrnuo na djela vezana za agronomiju. Zaključuje da ga je bavljenje problemima agronomije povezivalo s njegovim hrvatskim ruralnim korijenima.

„Smrtnost i bolesti na Barbanštini od 1860. do 1870.“ (131-148) prilog je Ive Kolić, nastao kao rezultat proučavanja matičnih knjiga umrlih Župe Barban. Autorica analizira upise i donosi podatke o mortalitetu, strukturi po spolu, bolestima te prosječnoj životnoj dobi. Kolić zaključuje da je smrt na Barbanštini podjednako kosila muško i žensko stanovništvo, a uočila je i

visoku smrtnost djece u dobi do 10 godina. Stipan Trogrlić bavio se radom župnika i kanonika Jakova Cecinovića, koji je u Barbanu djelovao od 1917. do 1928. (149-164).

Samanta Paronić pisala je o jezičnim osobitostima mjesnoga govora Prodola (165-186). Podrobnom analizom prikupljenoga materijala na terenu potvrdila je pripadnost toga govora jugozapadnom istarskom štakavsko-čakavskom dijalektu te podudarnost na svim jezičnim razinama sa značajkama dosad istraženih govora Općine Marčana. „Pietro Stancovich e le traduzioni ciacave (slavo meridionale dell’Istria) di un antico sonetto istrioto di Dignano“ (187-198) rad je Sandra Cergne, jedini na talijanskom jeziku. Sonet nastao kao zahvala Martina Fiorantija vodnjanskom župniku Trampusu za održanu homiliju o grijehu smatra se početkom pisanoga poetskog stvaralaštva na istriotskom dijalektu, za čiju su dataciju bitni prijevodi Pietra Stancovicha. Autor donosi filološko-stilističku komparativnu analizu čakavskih inačica prijevoda i originala na istriotskom dijalektu. Valter Milovan obradio je stilske figure u zbirci pjesama *Versi del canonico Pietro Stancovich* (199-208). Zaključuje da je njegov stil, obilježen figurama ponavljanja, dokaz Stankovićeve ukorijenjenosti u europsko društvo.

Vanesa Begić analizirala je djelo književnika Stjepana Vukušića *Zvijezde nad Gočanom* (209-214), u kojem se iza fiktivnoga lika Ive Borina krije život i djelo Marija Kalčića, znamenitoga esejista i publicista rodenoga 1934. u okolici Barbana. Analizom punterske čakavštine u romanu *Did Pija Mirkovića* bavila se Lina Pliško (215-228), dok je Samanta Milotić Bančić pisala o čakavštini mjesta Orihi u pjesničkom opusu Denisa Kontošića (229-254). Maja Cerić razmotrila je raširenost kulta sv. Nikole (255-265), koji je ujedno i barbanski zaštitnik, te njegov utjecaj na mjesnu toponimiju i antroponimiju.

Za kraj valja napomenuti da je i ovaj svezak *Barbanskih zapisa* važan izvor dragocjenih informacija iz raznih područja znanosti vezanih za ovaj kraj te nezaobilazan izvor svakom istraživaču koji se namjerava njime baviti. *Barbanski zapisi*, pokrenuti prilikom obilježavanja 240. obljetnice rođenja znamenitoga Barbanca Petra Stankovića, izrasli su naknadno u godišnjak dostojan iskusnih autora i urednika koji stoje iza njega.

Matija Nežić